

UCHWAŁA

Dnia 26 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Jacek Sobczak

Protokolant Łukasz Majewski

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Aleksandra Herzoga
w sprawie M. G.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 26 lutego 2014 r.,

przedstawionego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w O.

postanowieniem z dnia 5 listopada 2013 r., sygn. akt [...],

zagadnienia prawnego:

„Czy sędzia orzekający na innym – niż wyznaczone w akcie powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim – miejscu służbowym w związku z jego przeniesieniem w trybie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 427) na podstawie decyzji wydanej przez Podsekretarza Stanu (Sekretarza Stanu) w Ministerstwie Sprawiedliwości, jest osobą nieuprawnioną do orzekania w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.?”

podjął uchwałę:

udzielić odpowiedzi jak w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r. w sprawie BSA-4110-4/13 (OSNKW 2014, z. 2, poz. 9).

UZASADNIENIE

Przedstawione przez Sąd Okręgowy w O. zagadnienie prawne wyłoniło się w toku rozpoznawania apelacji wniesionej przez prokuratora od wyroku Sądu Rejonowego w M. VI Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w B. z dnia 12 lipca 2013 r., sygn. akt [...], mocą którego M. G. został skazany za występki z art. 27 c ust. 1 pkt 2 ustawy o rybactwie śródlądowym, na podstawie tego przepisu w zw. z art. 34 k.k. i art. 35 § 1 k.k., na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cel społeczny w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym. Nadto orzeczono wobec oskarżonego środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w J. na okres dwóch tygodni oraz przepadek dowodów rzeczowych, zapisanych w księdze dowodów rzeczowych pod numerem 15/13.

W apelacji prokurator zarzucił temu wyrokowi obrazę przepisów prawa materialnego, to jest art. 27 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym polegającą na nieorzeczeniu, wskazanego w tym przepisie, środka karnego w postaci zakazu składania oferty do konkursu na oddanie w użytkowanie obwołu rybackiego.

Uzasadniając przedstawione zagadnienia prawne Sąd Okręgowy w O. podniósł, że w jednoosobowym składzie Sądu Rejonowego w M. VI Zamiejscowy Wydział Karny z siedzibą w B., który wydał zaskarżony apelacją wyrok, zasiadał sędzia [...], który do dnia 31 grudnia 2012 r. pełnił obowiązki orzecznicze w Sądzie Rejonowym w B. i został przeniesiony, na podstawie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt ustawy z dnia 27 lipca 2001 – Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 427 ze zm., dalej zwanej u.s.p.), do orzekania w Sądzie Rejonowym w M., na mocy decyzji z dnia 20 grudnia 2012 r. podpisanej z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. Dalej Sąd Okręgowy w O. zauważył, że w judykaturze zarysowały się dwa, wyraźnie przeciwstawne, podejścia interpretacyjne, na tle cedowania przez Ministra Sprawiedliwości na podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości uprawnienia do podejmowania decyzji w przedmiocie przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe, w trybie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p. Pierwsze, zgodnie z którym uprawnienie to może być realizowane, bądź osobiście przez Ministra Sprawiedliwości, bądź, w trybie art. 37 ust. 1 i 5 ustawy o Radzie Ministrów z dnia 8 sierpnia 1996 r. (jednolity tekst Dz. U. z 2012 r., poz. 392 ze zm.), z jego

upoważnienia lub w zastępstwie przez sekretarza stanu lub podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 października 2013 r. w sprawie III KK 280/13, Lex nr 1375119). Natomiast jednoznacznie odmienne stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów z dnia 17 lipca 2013 r., sygn. akt III CZP 46/13 (OSNC 2013, z. 12, poz. 135) stwierdzając, że przewidziane w art. 75 § 3 u.s.p. w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p. uprawnienie do przeniesienia na inne miejsce służbowe – z uwagi na jego ustrojowy, a nie administracyjny charakter – przysługuje wyłącznie Ministrowi Sprawiedliwości.

Następnie Sąd Okręgowy w O. szeroko przywołał argumenty przemawiające za słuszością każdego z tych stanowisk, po czym, reasumując te rozważania, stwierdził, że każda z zaprezentowanych w orzecznictwie przeciwstawnych wykładni art. 75 § 3 u.s.p. w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p. ma stosowną argumentację i kontrargumentację, a równocześnie przyjęcie każdej z nich prowadzi do „diametralnie różnych skutków procesowych” (uznania zaistnienia, lub niezaistnienia tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.).

Stąd też w sytuacji, w której doszło do procedowania przez Sąd Rejonowy w M. z udziałem sędziego, którego przeniesiono do orzekania w sądzie na mocy decyzji podpisanej z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, Sąd Okręgowy w O. uznał za konieczne przedstawienie do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu – w trybie określonym w art. 441 § 1 k.p.k. – przytoczonego na wstępie zagadnienia prawnego, jako mającego „szczególnie istotne znaczenie dla procedowania w sprawie”.

Prokurator Prokuratury Generalnej w pisemnym wniosku z dnia 30 stycznia 2014 r. w przedmiocie zasadniczej wykładni ustawy, przedstawionego przez Sąd Okręgowy w O. zagadnienia prawnego, wniósł o „podjęcie uchwały, jak w uchwale pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r., BSA-4110-4/13”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zawarta w uzasadnieniu postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 5 listopada 2013 r. argumentacja, wskazująca powody przedstawienia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia, przytoczonego na wstępie, zagadnienia prawnego pozwala jednoznacznie stwierdzić, że zostały *in concreto* spełnione wszystkie niezbędne przesłanki do wystąpienia przez sąd odwoławczy z pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego w trybie art. 441 § 1 k.p.k.

Przedstawione zagadnienie prawne wyłoniło się bowiem przy rozpoznaniu środka odwoławczego, jego wyjaśnienie wymaga przy tym „zasadniczej wykładni” i

jest niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy. Określające to zagadnienie pytanie prawne dotyczy rozbieżnie dotąd odczytywanego przepisu art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 1 pkt 2 u.s.p., który nastęrcza trudności interpretacyjne odnośnie znaczenia zawartego w nim wyrażenia ustawowego („wydaje decyzję Minister Sprawiedliwości”).

Rozbieżności w dokonywanej jego wykładni są przy tym zasadnicze i przeciwstawne (jak to rzetelnie wykazał pytający sąd). Skutki procesowe, będące następstwem różnego rozumienia znaczenia – przywołanego zwrotu – są aż na tyle doniosłe (nawet w postaci tzw. bezwzględnej przyczyny odwoławczej przewidzianej w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.), że z pewnością dowodzą także potrzeby autorytatywnego wyjaśnienia zgłaszanych przy tym wątpliwości, poprzez dokonanie „zasadniczej wykładni”.

Stwierdzenie powyższych zaszłości jest równoznaczne z uznaniem, iż – w myśl wymogów art. 441 § 1 k.p.k. – zaistniały wszystkie warunki do podjęcia uchwały odnośnie przedstawionego zagadnienia prawnego.

Jednakże – już po sformułowaniu przez Sąd Okręgowy w O. pytania prawnego – Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego przedstawił w dniu 12 listopada 2013 r. pełnemu składowi Sądu Najwyższego, na podstawie art. 60 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2013 r., poz. 499 t.j. ze zm. zwanej dalej, ustawą o Sądzie Najwyższym), do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne, „czy w podjęciu decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe, wydanej na podstawie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p., Minister Sprawiedliwości może być zastąpiony przez sekretarza lub podsekretarza stanu?”.

Porównując zakres przedmiotowy przedstawionego przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego zagadnienia prawnego, z tym które *in concreto* zostało sformułowane przez sąd pytający, oczywista jest tak tożsamość przyczyn owych zgłaszanych wątpliwości interpretacyjnych, jak i podobieństwo argumentów przedstawianych za każdym – z prezentowanych – odmiennych stanowisk.

W dniu 28 stycznia 2014 r. Sąd Najwyższy w pełnym składzie rozpoznał wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 12 listopada 2013 r. i wydał uchwałę w sprawie BSA-4110-4/13 następującej treści: 1. W wydaniu decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe na podstawie art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p. Minister Sprawiedliwości nie może być zastąpiony przez sekretarza ani podsekretarza stanu. 2. Wykładnia dokonana w uchwale wiąże od chwili jej podjęcia.

Nie ulega zatem wątpliwości, że przytoczona uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego rozstrzyga wprost wątpliwości interpretacyjne ujęte w pytaniu prawnym Sądu Okręgowego w O.

Zgodnie z jej treścią, wszystkie decyzje o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe, wydane, w oparciu o przepis art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p., do dnia 28 stycznia 2014 r. przez sekretarza stanu, bądź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, są skuteczne.

W konsekwencji, brak jest powodów do uznania, że orzeczenie wydane przez sąd z udziałem sędziego, którego dotyczyła taka decyzja o przeniesieniu na inne miejsce służbowe, wydana przed 28 stycznia 2014 r., jest – tylko z racji na podpisanie tej decyzji przez sekretarza stanu, bądź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – dotknięte bezwzględną przyczyną odwoławczą, wskazaną w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Zauważyć dalej należy, że zgodnie z treścią art. 61 § 6 ustawy o Sądzie Najwyższym uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Wprawdzie tzw. abstrakcyjnym uchwałom Sądu Najwyższego żaden przepis prawa wprost nie przypisuje mocy wiążącej pomimo, że mają status zasad prawnych, to jednak nie ulega wątpliwości, iż odstępianie od uchwały Sądu Najwyższego wpisanej do księgi zasad prawnych wymaga dochowania specjalnej, i to dość skomplikowanej, określonej w art. 62 ustawy o Sądzie Najwyższym, procedury (por. P. Hofmański [w:] P. Hofmański, St. Zabłocki, *Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych*, Zakamycze 2006, s. 217-218; R. A. Stefański, *Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych*, Warszawa 2001, s. 386-388).

Stosownie do treści § 1 tego przepisu odstępianie przez zwykły skład Sądu Najwyższego od zasady prawnej uchwalonej przez pełny skład Sądu Najwyższego wymaga bowiem przedstawienia zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia (również) pełnemu składowi najwyższej instancji. Regulacja ta przesądza więc, że zasada prawna wiąże wszystkie składy orzekające Sądu Najwyższego. Związanie to ma zatem charakter względny, gdyż wprawdzie skład orzekający tegoż Sądu nie może rozstrzygać konkretnej sprawy w sposób sprzeczny z interpretacją zawartą w takiej uchwale, lecz – nie podzielając wcześniejszego stanowiska co do znaczenia danej normy – może zainicjować tę procedurę, zmierzającą do uchwalenia rozstrzygnięcia w przedmiocie odstąpienia od poglądu prawnego mającego moc zasady prawnej (por. W. Kozielowicz, *Instytucja uchwał Sądu Najwyższego mających moc zasad*

prawnych – kwestie sporne w orzecznictwie Sądu Najwyższego w latach 1990-2010 [w:] Księga Jubileuszowa Prof. Romualda Kmiecika pod red. A. Przyborowskiej-Klimczak i A. Tarachy, Warszawa 2011, s. 251; R. A. Stefański, op. cit. s. 398-399). W orzecznictwie podkreśla się, że związanie składów Sądu Najwyższego uchwałą mającą moc zasady prawnej obejmuje nie tylko to, co dana zasada prawna głosi, lecz także i to, co logicznie z niej wynika. Skład Sądu Najwyższego nie może więc oprzeć swego orzeczenia na poglądzie, którego pogodzenie z zasadą prawną byłoby logicznym niepodobieństwem (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 1963 r., II CK 511/63, OSPIKA 1964, z. 7-8).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym przedstawione przez Sąd Okręgowy w O. zagadnienie prawne nie widzi podstaw do wszczęcia procedury odstąpienia od zasady prawnej wynikającej z uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2014 r. wydanej w sprawie BSA-4110-4/13. Nie dostrzega bowiem uzasadnionych (a więc, nowych, dotąd nieznanych i przez to nierozważonych) przesłanek, które by przemawiały za odstąpieniem od, zaprezentowanej w tej uchwale Sądu Najwyższego, interpretacji przepisu art. 75 § 3 w zw. z art. 75 § 2 pkt 1 u.s.p.

Aprobując treść wspomnianej uchwały oraz argumenty przedstawione na jej uzasadnienie, a także mając na względzie wspomniane formalnoprawne konsekwencje jej uchwalenia, Sąd Najwyższy nie dostrzega racjonalnych powodów, by tę motywację powielać.

Stąd też odsyła do niej, również zważając na to, iż „Sąd Najwyższy jako naczelny organ władzy sądowniczej powołany do zapewnienia jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych, w pierwszej kolejności musi przestrzegać jednolitości orzecznictwa jego składów orzekających” (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2006 r., I PZP 2/06, OSNP 2007/15-16/224).

Z powyższych względów, uchwalono jak na wstępie.